

Limited Şirkette Nama Yazılı Senede Bağlanmış Esas Sermaye Payının Devir Şartları

(The Conditions Of Assignment Of The Registered Securities Of
Limited Liability Company)

Yrd. Doç. Dr. Hanife DOĞRUSÖZ KOŞUT*

ÖZET

Kuruluşundaki esneklik sebebiyle, limited şirketler Türkiye’de en sık kullanılan şirket türüdür. Sermaye şirketi özelliği, limited şirketin en önemli özelliklerinden biridir. Şirket ortaklarının şirkete olan yakın bağlılığı diğer önemli özelliğidir. Limited şirkette bulunan kişi unsuru, sermaye payının devrine yönelik pek çok şartı da beraberinde getirmektedir. TTK m. 593/2’ye göre, limited şirkette pay senetleri ancak ispat niteliğinde veya nama yazılı bir senede bağlı olarak çıkarılabilir. Genel kural olarak, aksine bir düzenlemenin bulunmaması halinde, nama yazılı senede bağlanmış sermaye payı genel kurul onayı olmaksızın devredilemez. Bu çalışmada, limited şirkette nama yazılı senede bağlanmış sermaye payının devir şartları, İsviçre ve Alman Hukuku ile karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Limited şirket, nama yazılı pay senedi, limited şirkette nama yazılı pay senedi devir şartları*

SUMMARY

The limited liability company, is by far the most used form in Turkey, because of the flexibility structured. Capital company qualification is the most important qualification of the limited liability company. The closely attaching the partners to the company is the other important qualification. The fact that the personal nature of the limited liability company, the assignment of the company contribution depends on fully requirements. Pursuant to Art. 593 para. 2 of the Turkish Commercial Law, a certificate evidencing a company contribution may only constitute an evidentiary document or a registered security. And as a general rule, registered securities of the company are not transferable except with the approval of the general meeting of the partners. In this study, the conditions of the assignment of the registered securities of the company are considered comparatively with Swiss and German Law.

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı,

Keywords: *Limited liability company, registered security of company contribution, the conditons of assignment of registered securities of the limited liability company*

I. GİRİŞ

Limited şirketler ticari hayatta en sık karşılaşılan şirket türüdür. Uygulamada limited şirket genellikle birbirini tanıyan ve aralarında güven ilişkisinin mevcut olduğunu düşündüğümüz iki ortağın bir araya gelmesi ile kurulmakta, böylelikle ortaklığın sermaye şirketi yönünden çok, kişi (ortak) unsuru ön plana çıkmaktadır. Bu önemli husus nazara alınarak eTK'da limited şirketin ortaklık payının devri, anonim ortaklık payının devrine göre oldukça zorlaştırılmış idi.

6102 sayılı TTK'nun limited şirkete ilişkin madde gerekçeleri incelendiğinde, limited şirketin sermaye şirketlerine yaklaştırılmak istendiği vurgulanmakta ve özellikle payın devrinin kolaylaştırılmasına yönelik düzenlemelere yer verildiği görülmektedir.

Limited şirkette esas sermaye payının iradi devrine ilişkin TTK m. 595 hükmü, eTK'nun 520. maddesine benzer bir düzenleme getirmekle birlikte, hüküm esasen birçok konuda eski düzenlemeden farklı yönler içermektedir¹.

Normatif açıdan bu farklılıklar incelendiğinde eski düzenlemede olduğu gibi, yeni düzenlemede de devir sözleşmesi yazılı şekle bağlanmakta ve imzaların noterce onanması şartını aynen korunmaktadır. Bununla birlikte devir sözleşmesinde ayrıca, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri; rekabet yasağı ağırlaştırılmış veya tüm ortakları kapsayacak biçimde genişletilmiş ise, bu husus, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin koşulların da yer alacağı belirtilmektedir (TTK m. 595 / 1).

Eski düzenlemede, payın devredilebilmesi genel kurulun onayına bağlanmış idi (eTK m. 520/1). Yeni düzenlemede ise payın devri genel kurulun onayı bağlı olmakla birlikte ana sözleşmede bunun aksinin düzenlenmesine imkân tanınmaktadır (TTK m. 595/2). Şirket ana sözleşmesinde, genel kurulun onay verme yetkisi kaldırılmamış ise, genel kurul devre herhangi bir sebep göstermeksizin onay vermekten kaçınabilir (TTK m. 595/3). Şirket ana sözleşmesi ile devrin yasaklanması veya genel kurulun onay vermeyi reddetmesi halinde, ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı saklı kalmaktadır (TTK m. 595 / 5).

Şirket sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri öngörüldüğü takdirde, devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat veril-

¹ Kendigelen, A.: Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011, s. 439 vd.

memişse, genel kurul şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile, onayı reddedebilecektir (TTK m. 595 / 6).

Son olarak başvurudan itibaren üç ay içinde genel kurul reddetmediği takdirde onayı vermiş sayılacaktır (TTK m. 595/7)².

eTK'na göre, limited şirkette pay senedi çıkarılabilmekte ancak bu senet kıymetli evrak vasfında olmayıp, sadece ispat vazifesi görmektedir (eTK m. 518/2). 6102 sayılı TTK'na göre ise, ispat vazifesi taşıyan bir senet yanında, önemli bir yenilik olarak nama yazılı senede bağlanmış sermaye payının çıkarılmasına da imkân tanımaktadır³ (TTK m. 593/2). Limited şirkette nama yazılı senede bağlanmış pay, ispat ve payın devrinde birtakım kolaylıklar sağlayabilir. Nama yazılı senede bağlanmış payın devri, TTK m. 595 hükmünde yer alan şartlara tabidir⁴.

Çalışmamızda limited şirkette nama yazılı senede bağlanmış sermaye payın kıymetli evrak niteliği taşıyıp taşımadığı, nama yazılı senede bağlı payın devrine ilişkin şartlar, eski ve yeni düzenlemeler arasındaki farklılıklar, mehz İsvBK ile karşılaştırılarak ele alınacaktır. Çalışmamızın devamında limited şirkette nama yazılı senede bağlanmış sermaye payını kanuni şekil şartlarına uygun olarak devralan kişinin şirkete yapacağı bildirimin özellikleri, bildirim gerçekleştirdikten sonra hangi hallerde şirketin devri zimni olarak kabul etmiş sayılacağı, payı devralan kişinin mahkemeye başvurarak devir işleminin ortaklığın pay defterine hükmen kaydını ve tescilini talep edip edemeyeceği üzerinde durulacaktır.

II. LİMİTED ŞİRKETTE NAMA YAZILI SENEDE BAĞLANMIŞ ESAS SERMAYE PAYI

1. Esas Sermaye Payı Kavramı

Çalışmamızda da, nama yazılı senede bağlanmış sermaye payının devri incelenecek olduğundan, öncelikle esas sermaye payı kavramı üzerinde durulması gerektiğini düşünmekteyiz.

² Hükümün bir diğer önemli yönü payın iradi devrine ilişkin hükmün, esas sermaye payı üzerinde intifa ve rehin hakkının kurulmasında da uygulanıyor olmasıdır (TTK m. 600). Esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulmasında, payın devrine ilişkin hükümler doğrudan uygulanmaktadır (TTK m. 600/I). Pay üzerinde rehin hakkının kurulmasında ise, şirket ana sözleşmede rehin hakkının kurulması genel kurulun onayına bağlanması halinde, payın devrine ilişkin hükümlerin uygulanması söz konusu olacaktır (TTK m. 600/II).

³ bkz. Gerekçe m. 593.

⁴ bkz. Gerekçe m. 593.

Limited şirkete ilişkin TTK m. 585 vd. hükümleri incelendiğinde, eTK’da benimsendiği gibi ve anonim ortaklığa benzer şekilde, “pay sahipliği” kavramı yerine “esas sermaye payı” kavramının tercih edildiğini görmekteyiz⁵.

Limited şirket, esas sermayesi belli olan ve bu esas sermayenin, sermaye paylarının toplamından oluşan şirket olarak tanımlanmaktadır (TTK m. 573/1). Şirket sözleşmesine esas sermayenin itibarî tutarı, esas sermaye paylarının sayısı, itibarî değerleri, varsa imtiyazlar ve esas sermaye paylarının gruplarının yazılması gereklidir (TTK 576/1c).

Esas sermaye paylarının itibari değeri yirmibeş Türk Lirası veya katları olarak belirlenmelidir (TTK 583/1 ve 2). Ancak şirketin durumunun düzeltilmesi amacıyla bu değer altına inilebilir (TTK 582/1). Esas sermaye paylarının itibari değerleri, birbirinden farklı olabilir (TTK 583/2). Limited şirket ortakları birden fazla esas sermaye payına sahip olabilir (TTK m. 583/3). Böylelikle eTK’daki “tek ortak, tek pay” ve payın devri için bölünmesinin gerekli olması ilkeleri terk edilmiştir⁶.

Doktrinde farklı tanımlar olmakla birlikte, limited şirkette esas sermaye payı, ortağın şirketin esas sermayesine katılımının asgari miktarını gösteren nakdi değer olarak tanımlanabilir⁷.

2. Nama Yazılı Senede Bağlanmış Esas Sermaye Payı

Limited şirkette sermaye payı, ispat belgesi niteliğindeki bir senede bağlanabileceği gibi, nama yazılı senet olarak da düzenlenebilir (TTK m. 593/2; eTK m. 508/1)⁸. Belli bir kişinin adına yazılı olup da onun emrine kaydını içermeyen ve ka-

⁵ Anonim şirket ile limited şirket arasındaki en belirgin fark, her iki şirkette sermaye kısımlara ayrılır, ortaklar bu bölünmüş sermayeye sermaye taahhütleri gereğince iştirak ederler. Anonim şirkette bu kısma sadece pay, limited şirkette ise sermaye payı adı verilir. Limited şirkette bu sermaye payı, eTK’na göre devir için bölme ve mirasın taksimi dışında bölünmez bir bütün teşkil eder ve ortaklık mevkiî sermaye payına sahip şahıslara göre belirlenir. bkz. Arslanlı, H. ; Limited Şirketler Hukukuna Genel Bakış, BATİDER, Haziran 1962, C. I, s. 445; Doğanay, İ.: Limited Şirkette Ortaklık Payının Bir Başkasına Devredilmesinin Koşulları Nedir?, BATİDER, Aralık 1975, C. VIII, S. 2, s. 88.

⁶ Yıldız, Ş.: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, İstanbul 2007, s. 80 ve 81; Demirkapı, E. : Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir 2008, s. 24 vd.; Tekinalp / Çamoğlu: Açıklamalı, Notlu ve Karşılaştırmalı 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve Ticari Mevzuat, Güncelleştirilmiş 13. Bası, İstanbul 2011, s. 277; Durgut, R.: Limited Şirkette Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması, TBB Dergisi 2013 (108), s. 125.

⁷ Pulaşlı, H.: 6102 Sayılı Türk ticaret Kanunu’na Göre Şirketler Hukuku Şerhi (Şerh), Ankara 2011, C.II, s. 2006

⁸ Bu husus OR Art. 784 Abs. 1’de “Wird über Stammanteile eine Urkunde ausgestellt, so kann diese nur als Beweisurkunde oder *Namenpapier* errichtet werden” olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda hamiline yazılı senet çıkarılması geçerli olmayacaktır. bkz. Siffert / Pascal Fischer / Petrin, GmbH-Recht

nunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evrak nama yazılı senet olarak tanımlanmaktadır (TTK m. 654).

Nama yazılı kıymetli evrakın devri yazılı devir beyanına (alacağın temliki) bağlıdır. Bu beyan senet üzerine yazılabileceği gibi ayrı bir kâğıda da yazılabilir (TTK m. 647/2). Ancak limited şirkette nama yazılı sermaye payının devir şartları bakımından TTK m. 595 uygulanacaktır⁹.

3. Nama Yazılı Esas Sermaye Payının Kıymetli Evrak Olup Olmadığı Sorunu

Limited şirkette sermayenin, anonim ortaklıkta olduğu gibi gerçek anlamda paylara bölünmüş olmadığı, esas sermayenin sadece hesaben bölündüğü, bu hesabi bölünmenin amacının, payın verdiği oy hakkının hesaplanmasında, temettünün belirlenmesinde, ek ödeme ve yan yükümlülüklerin uygulanmasında kolaylık sağlamak olduğu belirtilmektedir¹⁰. Bu bağlamda, nama yazılı pay senedinin kıymetli evrak vasfına sahip olmadığı savunulmaktadır¹¹.

Anonim şirketten farklı olarak limited şirkette, payın esaslı unsuru “ortak” sıfatıdır ve pay ortağı temsil etmektedir¹². Anonim şirkette ise, öncelikle pay kavramı vardır ve kişiler pay üstlenerek ortak sıfatını kazanırlar. Böylelikle ortak sıfatı paydan kaynaklanır. Bu nedenle anonim şirketlerde pay sahipliği söz konusu olurken, limited şirketlerde ise ortak sıfatı ön plana çıkar.

Kanaatimizce, limited şirkette sermaye hesaben de olsa bölünmüştür. Bu noktada nama yazılı senede bağlanmış sermaye payının çıkarılmasına ve devrin kolaylaştırılmasına yönelik hükümler birlikte değerlendirilmelidir. Özellikle esas sözleşmeyle genel kurul onayının kaldırıldığı durumlarda, limited şirkette nama yazılı senede bağlanmış sermaye payı yazılı devir sözleşmesi ile tedavül edebilir Bu durum limited şirkette sermaye payının bir anlamda anonimleşmesi sonucunu doğurur¹³. Bu çerçe-

Revidiertes Recht der Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Art. 772-827 OR), 2008, Art. 784 Rn. 4.

⁹ bkz. Gerekçe m. 593.

¹⁰ Gerekçe m. 593.

¹¹ Ülgen / Helvacı / (Kendigelen / Kaya): Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 2015, s. 23; Öztan, F.: Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 2013, s. 34; Pulaşlı, H.: Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları (Kıymetli Evrak), Ankara 2012, s. 9; Bilgili / Demirkapı: Şirketler Hukuku, Bursa 2013, s.720.

¹² Demirkapı, s. 22 vd.

¹³ Demirkapı, s. 23.

vede, kanaatimizce nama yazılı senede bağlanmış sermaye payı kıymetli evrak vasfına sahiptir¹⁴.

Dolayısıyla nama yazılı senede bağlanmış sermaye payının devri, yazılı devir sözleşmesiyle (alacağın temliki) gerçekleşir. Kanaatimizce sermaye payının nama yazılı senede bağlı olması, esas sözleşmeyle genel kurul onayının kaldırıldığı durumda anlam ifade edecektir. Esas sözleşmeyle genel kurul onayının kaldırılmadığı durumda, nama yazılı senede bağlı sermaye payının sadece yazılı olarak devredilmesi ve imzaların noterce onaylanması bir anlam taşımayacak, devir ayrıca genel kurulun onayına tabi olacaktır. Ancak bu durumda da şirket, nama yazılı senedin ibrazını talep edebilecektir¹⁵.

Esas sözleşmeyle, genel kurul onayının kaldırıldığı ihtimalde ise, senedin varlığı ortak sıfatının tespiti açısından önemli hale gelecektir. Ortak sıfatının ispatı, ancak senedin ibrazıyla gerçekleşecektir¹⁶.

III. NAMA YAZILI SENEDE BAĞLANMIŞ ESAS SERMAYE PAYININ DEVRİNE İLİŞKİN ŞARTLAR

1) Şirket Sözleşmesinde Devir Yasağının Bulunmaması

Kural olarak limited şirkette ortaklar, esas sermaye paylarının serbestçe devredebilirler¹⁷ ve pay mirasçılara intikal eder (TTK m. 593/1)¹⁸. Ancak şirket sözleşmesiyle esas sermaye payının devri yasaklanabilir (TTK m. 595 / 4; OR Art. 786/2-4). Söz konusu düzenleme limited şirketin temelinde bir sermaye şirketi olarak kabul edilmesi yanında, şahıs şirketi olma niteliğinin bir sonucudur¹⁹. Böylelikle esas sermaye

¹⁴ Aynı yönde görüş için bkz *Tekinap*, Ü.: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku (Yeni Hukuk), İstanbul 2013, s. 480 ve 481; *Tekinap*, Ü.: Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları (Esaslar), İstanbul 2011, s. 370 N. 20-21; *Poroy / Tekinalp*: Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, İstanbul 2013, s. 5. Hatta Alman Hukukunda, limited ortaklıkta, neredeyse hiç uygulanmasa bile, sermaye payının hisse senedine bağlanması da yasal olarak mümkündür. *Müller*, J. K.: A Guide to the German Limited Liability Company, München 2009, s. 115

¹⁵ *Demirkapı*, s. 42 ve 43.

¹⁶ *Demirkapı*, s. 42 ve 43.

¹⁷ Payın serbestçe devredilebileceği kuralını bertaraf eden bir düzenlemenin olmaması durumunda, ne şirketin ne de ortakların onayına ihtiyaç vardır. *Müller*, s. 115.

¹⁸ Bu husus TTK m. 593/1'de limited şirkette esas sermaye payının sadece 2. fıkra da belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde serbestçe devredilebileceği ve mirasa konu olabileceği şeklinde düzenlenmektedir. Oysa sermaye payının serbestçe devredilebileceği ve mirasa konu olabileceği GmbHG Art. 15 Abs. 1'de ve OR Art. 789 Abs. 2'de. "Die Geschäftsanteile sind veräußerlich und vererblich" olarak hiçbir şartla bağlanmaksızın açıkça ifade edilmektedir. Ayrıca bkz. *Baumbach / Hueck*: GmbHG, 20. Auflage,, 2013, Art. 15 Rn. 2.

¹⁹ "Limited şirket ortaklarını koruma" gayesi de hükmün gerekçesi olarak düşünülebilir. Şirket ortaklarını koruma amacıyla şirket sermaye payının devrinin yasaklanması ancak limited şirket yapısının

payının devri ve intikali zorlaştırılarak, sermaye payının ticaret konusu olmasının önlenmesi amaçlanmaktadır.

Devir yasağına veya devrin yasada öngörülenden daha da ağırlaştırılmasına ilişkin düzenlemeler, genellikle kuruluşta kuruluş ana sözleşmesinde yer alır²⁰.

Daha sonra payın devrinin yasaklanması önemli karar niteliğindedir. Bu durumda, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bulunması gerekir (TTK m. 621/1c) . Esas sözleşmede yer alan devir yasağına veya devrin yasada öngörülenden daha da ağırlaştırılmasına ilişkin düzenlemeler²¹, ortaklar yararına sözleşmesel müktesep hak oluşturur²². Dolayısıyla nama yazılı senede bağlı esas sermaye payının devri bakımından da, bu yönde devir yasağının bulunmaması şarttır.

Devir yasağına ilişkin, eski düzenlemede ortağın koymayı taahhüt ettiği sermayenin ayın olması halinde, ortaklık payını şirketin kurulmasından itibaren üç yıl geçmedikçe devredemeyeceği öngörülmekte idi. (eTK m. 520/3). Söz konusu düzenleme 6102 sayılı TTK’nda yer almamaktadır. Dolayısıyla ayın karşılığı çıkarılan sermaye payının devri, şirket sözleşmesinde aksine bir düzenlemenin yer almasıyla, serbestçe devredilebilir.

2) Yazılı Devir Sözleşmesi ve İmzaların Noter Tarafından Onaylanması

A) Yazılı Devir Sözleşmesi

Nama yazılı kıymetli evrakın devri yazılı devir beyanına (alacağın temlikine) bağlıdır. Bu temlik beyanı senet üzerine yazılabileceği gibi ayrı bir kâğıda da yazılabilir (TTK m. 647/2). Limited şirkette ise, nama yazılı senede bağlanmış esas sermaye payının devrini veya devir borcunu doğuran işlemlerin, yazılı olması ve tarafların imzalarının noter tarafından onanması şarttır (TTK m. 595/1)²³.

“haklı sebeple çıkma hakkı” sağladığı halde uygun bulunabilir. İstisnai durumlarda, limited şirketin ihtiyaçları ortaklar arasındaki yakınlığı sağlayabilir. *Gnos / Vischer / Caleff: Swiss Law on Limited Liability Companies*, Schulthess 2010, s. 28.

²⁰ *Pulaşlı*, (Şerh), s. 2033; *Pulaşlı*, H. : Şirketler Hukuku Genel Esaslar (Genel Esaslar), Ankara 2013, s. 723.

²¹ Şirket ana sözleşmesi ile farklı şekillerde devir ağırlaştırılabilir. Şirket ana sözleşmesiyle sermaye payının ancak belli niteliklere sahip kişilere (örn. bir aileye mensup kişilere, belli mesleki niteliklere sahip kişilere) intikalini öngörebilir. Bunun gibi devrin rüçhan hakkına sahip ortaklara devredilmesi halinde geçerli olabileceği düzenlenebilir. *Meister / Heidenhain / Rosengarten: The German Limited Liability Company*, München 2010, s. 33 Rn.. 13; *Müller*, s. 115.

²² *Pulaşlı*, (Şerh), s. 2033. *Pulaşlı*, (Genel Esaslar), s. 723.

²³ Daha önceki düzenlemede, payın devri veya devir vaadi hakkındaki sözleşmelerin yazılı şekilde yapılmadıkça ve imzaların noterce tasdik edilmiş olmadıkça, taraflar arasında dahi hüküm ifade edemeyeceğini öngörmekteydi (eTK m. 620 / 5). İsvBK’da esas sermaye payının devrine ilişkin sözleşmenin yazılı

Sermaye payının devri kural olarak bir borçlandırıcı işlem veya borçlandırıcı işlemin yapılmasını amaçlayan “ön sözleşme veya sözleşme yapma vaadine” dayanır²⁴. Payın devri bu borçlandırıcı işlemin ifası niteliğindeki, tasarruf işlemidir. Kural olarak her iki işlem birlikte yapılır. Ancak borçlandırıcı işlemin ifasının bir başka tarihe ertelendiği gibi durumlarda, her iki işlem ayrı ayrı yapılmak istenebilir²⁵. Payın devrine ilişkin tasarruf işleminin yazılı şekilde yapılması zorunludur, bu işlemin kurucu unsurudur²⁶. Borçlandırıcı işlem ise yazılı ve imzaların noterce onaylandığı, esas sermaye payının devrine ilişkin sözleşmedir²⁷.

Devir sözleşmesinde devre konu payın tam olarak belirlenmiş olması ve devir iradesinin bulunması şarttır²⁸. Devir iradesi açık ve kesin olmalıdır. Ayrıca devralanın kimliği ve alacağın temlikinin konusu yeterli derecede belirli olmalıdır²⁹. Bu unsurlar devir sözleşmesinin esaslı unsurlarıdır ve bulunmaması işlemin oluşmaması sonucunu doğurur³⁰.

Bu iki unsur dışında devir sözleşmesi ek ödeme ve yan ödeme yükümlülüklerini, rekabet yasağı ağırlaştırılmış veya tüm ortakları kapsayacak şekilde genişletilmiş ise bu hususu, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım, hakları ve cezai şartta ait koşulları içermelidir³¹ (TTK m. 595/1; OR Art. 785 / 2). Ancak bu hükme aykırılık, sözleşmenin geçersizliği sonucunu doğurmayacaktır³². Doktrinde gerekçe de yer alan

olması ve ticaret siciline tescil edilmesini yeterli saymakta, imzaların noter tarafından tasdik edilme şartını aramamaktadır (OR Art. 785 Abs. 1). Diğer taraftan Alman Hukukunda, Türk Hukukunda olduğu gibi sözleşmenin noter tarafından düzenlenmesi şartı aranmaktadır (GmbHG Art. 15 Abs. 3). Alman Hukukunda bu belgenin sadece HGB Art. 398 anlamında alacağı temlik eden bir belge olmasının yeterli olmadığı, noter tarafından re'sen düzenlenmesi gerektiği savunulmaktadır. bkz. *Baumbach / Hueck*, Art. 15 Rn. 22.

²⁴ *Pulaşlı*, (Şerh), s. 2034.

²⁵ Çığa., B: Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri, BATİDER, Haziran 1974, S. 3, C. VII, s. 594.

²⁶ *Pulaşlı*, (Şerh), s. 2034.

²⁷ *Pulaşlı*, (Şerh), s. 2034.

²⁸ *Demirkapı*, s. 216. İsviçre Hukukunda devir sözleşmesinde ayrıca sermaye payına ilişkin senedin niteliklerin, şirket adının, şirket ortaklarının adlarının, gerekli olduğu takdirde kimlik tespitine ilişkin bilgilerin, şirket esas sermayesine ilişkin bilgilerin, sermaye payının itibari değerin, tarihin, en azından şirketi tek imza ile temsil yetkili şirket ortaklarından birinin imzasının veya çifte imza ile temsil yetkisi söz konusu ise, yetkili iki şirket ortağının imzalarının bulunması gerektiği ifade edilmektedir. bkz. *Siffert / Pascal Fischer / Petrin*, Art. 784 Rn. 5.

²⁹ *Baumbach / Hueck*, Art. 15 Rn. 22.

³⁰ *Demirkapı*, s. 216.

³¹ İsviçre Hukukunda devir sözleşmesinin ana sözleşmede yer alan hak ve borçları içermesi gerektiği ifade edilmektedir. bkz. *Siffert / Pascal Fischer / Petrin*, Art. 784 Rn. 7.

³² Gerekçe, m. 595, s. 219. OR Art. 785 Abs. 2'deki düzenleme “In den Abtretungsvertrag müssen dieselben Hinweise auf statutarische Rechte und Pflichten aufgenommen werden wie in die Urkunde über die Zeichnung der Stammanteile.” olarak yer almaktadır. Hüküm Türkçeye : “Devir sözleşmesi,

“korunmak istenen menfaat” ve İsvBK’daki hükmün emredici olduğu nazara alındığında, bu sonuca ulaşmanın mümkün olmadığı savunulmaktadır³³. Kanaatimizce, hükmün lafzından ve gerekçedeki açıklamalardan hükmün emredici olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla devir sözleşmesi, TTK m. 595/1’de yer alan bilgileri içermese dahi geçerli olacak; ancak devredenin devralanı esas sözleşmede yer alan yükümlülükler hakkında hiç, gereği gibi veya yanlış bilgilendirdiği durumlarda, devralanın zarara uğraması halinde devredenin sorumluluğuna gidilebilecektir.

Hükmün gerekçesinde “devir veya devir borcunu doğuran işlem” terimlerinin kullanılarak, “devir vaadi³⁴”, “ön sözleşme”, “borçlanma işlemi” gibi terimlerin yaratıldığı tartışma ortamına son verilmek istendiği belirtilmektedir³⁵. Hatta devir borcunu doğuran işlemin bir sözleşme veya taahhütname gibi tek taraflı bir işlem olabileceği, bu işlemin de aynı şekle tabi olacağı, bu nedenle geniş kapsamlı “işlem” ifadesinin tercih edildiği ancak devrin her zaman bir sözleşme şeklinde yapılması gerektiği ifade edilmektedir³⁶.

B) İmzaların Noter Tarafından Onaylanması

a) İmzaların Noter Tarafından Onaylanmasının Geçerlilik Şartı Olduğu Görüşü

Devir sözleşmesi için öngörülen yazılı şekil ve imzaların noterce tasdik edilmesine ilişkin şartların, geçerlilik şartı olup olmadığı üzerinde durulmalıdır. Tartışmasız olarak kabul edilen husus, yazılı devir sözleşmesinin geçerlilik şartı olduğudur³⁷. Tartışmalı olan husus ise, noter tarafından imzaların onanmasının bir geçerlilik şartı olup olmadığına yöneliktir³⁸.

sermaye pay taahhüdüne ilişkin senette olduğu gibi, esas sözleşmede yer alan haklar ve borçlarla ilgili bilgileri içermelidir.” olarak çevrilebilir.

³³ bkz. *Demirkapı*, s. 218; maddede yer alan unsurların sözleşmede bulunmaması halinde sözleşmenin geçersiz olacağı yönünde bkz. *Yıldız*, s. 161.

³⁴ Devir vaadi sözleşmesinin, devir sözleşmesi gibi yazılı şekle tabi olduğu yönünde bkz. Yarg. 11. HD, 30.06.2014, E. 2014/3828, K. 2014/12475 sayılı kararı (www.kazancı.com.tr. Erişim Tarihi: 18.02.2016).

³⁵ Gerekçe, m. 595, s. 219.

³⁶ Gerekçe, m. 595, s. 219.

³⁷ *Pulaşlı*, (Şerh), s. 2037; Durgut, s. 131. Limited şirkette ortaklık payının devrini konu alan tüm anlaşmalar yazılı şekilde yapılmalıdır. Bu bağlamda, üçüncü şahıs lehine yapılan bir sözleşme ile ortaklık payı devrediliyorsa, bu sözleşmede yazılı şekilde yapılmalıdır. bkz. *Doğanay*, s. 90.

³⁸ Alman Hukukunda, pay devir sözleşmesinin geçerli olabilmesi için, devir alan ve devredenin katılacağı devir sözleşmesi yanında, devir sözleşmesinin noter tarafından kayda alınması şarttır. 2008 yılında GmbHG gerçekleştirilen revizyon çalışmalarında (MoMiG), noter tarafından düzenlenen devir bel-

Ağırlıklı olan görüş hem yazılı şekil şartının hem de imzaların noter tarafından onayının geçerlilik şartı olduğu yönündedir³⁹.

b) İmzaların Noter Tarafından Onaylanmasının İspat Şartı Olduğu Görüşü

Diğer taraftan imzaların noter tarafından onaylanması şartının ispat şartı olduğu da ileri sürülmektedir⁴⁰. Bu fıkri savunanlar gerekçede yazılı şekil ve noter tarafından imzaların onanmasının “ispat” ve “hukuk güvenliğinin sağlanması” bakımından gerekli olduğu ifade edildiğini; eTK m. 520 /5’de yer alan “payın devri ve devir vaadi hakkındaki mukavele yazılı şekilde olmadıkça ilgililer arasında dahi, hüküm ifade etmez” hükmüne, TTK’da yer verilmemiş olması karşısında noter onayının bir geçerlilik şartı olmadığı sonucuna varmanın mümkün olduğu belirtilmektedir⁴¹.

Dolayısıyla imzaların noter tarafından onaylanmamış olmasına karşın, yazılı devir sözleşmesinin itiraz edilmeksizin genel kurul tarafından onaylanması halinde, pay devrinin geçerli olduğu sonucuna varılmaktadır⁴².

c) Kanaatimiz

Yukarıda verilen örnekten yola çıkarak, esas sözleşme ile genel kurul onayının kaldırıldığını, noter tarafından imzaların onaylanmadığını ve nama yazılı pay senedinin sadece yazılı devir sözleşmesi ile devredildiğini farz edelim. Bu durumda, nama yazılı pay senedi ve buna bağlı haklar devralana intikal etmiş midir?

Noter onayının geçerlilik şartı olarak kabul edildiğinde dahi, kural olarak, kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz (BK m. 12/2). Ancak kanun tarafından öngörülen şekle uyulmadan akdedilen sözleşmeden doğan borçlar ifa edildikten sonra, geçersizlik iddiasında bulunulması veya devreden tarafın şekle uyulmamasını sağladıktan sonra geçersizliği ileri sürmesi hakkın kötüye kullanılması sonucunu doğurur⁴³.

gesinin gerekliliği tartışılarak, buna yönelik düzenlemenin kaldırılmasına karar verilmiş ancak devrin noter tarafından kayda alınması sistemi korunmuştur. Müller, s. 116 ve 117.

³⁹ Tekinap, Ü.: (Yeni Hukuk), s. 483; Tekinalp, (Esaslar) s. 372, N. 21-17.

⁴⁰ Gerekçe, m. 595, s. 219.

⁴¹ Pulaşlı, (Şerh), s. 2037.

⁴² Pulaşlı, (Şerh), s. 2037.

⁴³ Oğuzman / Barlas; Medeni Hukuk, İstanbul 2003, s. 172 ve 173.

Diğer taraftan gerekçede noter tarafından imzaların onanmasının “ispat” ve “hukuk güvenliğinin sağlanması” bakımından gerekli olduğu ifade edilmektedir. Nitekim İsvBK’da 2001 yılında gerçekleştirilen revizyonla⁴⁴ aynı gerekçelerle noter onayı kaldırılmıştır.

Bu ihtimalde kanaatimizce nama yazılı senede bağlı sermaye payı, nama yazılı kıymetli evrakın devir usulüne uygun olarak sadece yazılı devir beyanı ve teslimle tedavül etmiştir⁴⁵. Noter onayı olmaksızın sadece yazılı devir sözleşmesi ile devri gerçekleştiren devreden ortağın, daha sonra şekle aykırılığı ileri sürmesi, noter onayının geçerlilik şartı olarak kabul edilmesi halinde dahi MK 2’ye aykırılık oluşturacaktır. Bu durumda ortak sıfatı, nama yazılı senetlere mahsus çift taraflı ibraz kaydı⁴⁶ nedeniyle ancak senedin ibrazıyla gerçekleşecektir⁴⁷. Şirket de ortak sıfatının tespiti bakımından senedin ibrazını talep etmek zorundadır⁴⁸. Nama yazılı senede bağlı payın devri alacağın temlik hükümlerine tabi olduğundan, temel ilişkiden soyutluğu da söz konusu olmayacaktır⁴⁹.

3) Şirket Sözleşmesi ile Genel Kurul Onayının Kaldırılmaması Halinde Devrin Şirkete Bildirimi

TTK’da pay devrinin, şirkete “*bildirilmesinin*” zorunlu olup olmadığına ilişkin bir açık bir düzenleme yer almamaktadır⁵⁰. Kural olarak şirket sözleşmesinde aksine bir düzenleme bulunmamakta ise, pay devrinin gerçekleşebilmesi için şirket genel

⁴⁴ Botschaft zur Revision des Obligationenrechts (GmbH-Recht sowie Anpassungen im Aktien Genossenschafts – Handelsregister – und Firmenrecht), vom 19 Dezember 2001, s. 3184, 3185.

⁴⁵ İsviçre Hukukunda, limited şirketin sadece ispat edici belge değil, nama yazılı pay senedi de çıkarılabileceği, ancak bu durumda bu senedin ek olarak nama yazılı senede uygun kıymetli evrak kaydını taşıması gerektiği, bu kıymetli evrak kaydının doğal sonucu olarak kıymetli evrakın sadece alacağın temlik ve fiziki olarak senedin teslimi ile devredeceği ifade edilmektedir. *Siffert / Pascal Fischer / Petrin*, Art. 784 Rn. 6.

⁴⁶ *Poroy / Tekinalp*: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, İstanbul 2010, s. 64 ve 65.

⁴⁷ *Demirkapı*, s. 42.

⁴⁸ *Demirkapı*, s. 43.

⁴⁹ Aynı görüş için bkz. *von Steiger*, W.: Die Gesellschaft mit beschränkter Haftung, Zürcher Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Bd., V: Obligationenrecht, Teil 6, Zürich 1965, s. 281 Rn. 10. eTK uygulamasında pay devir sözleşmesinin temel ilişkiden soyut olduğu, bu nedenle devir sözleşmesinin şekline ilişkin defiler dışında, taraflar arasındaki ilişkideki bir eksikliklerin ileri sürülemeyeceği ifade edilmekteydi. Bu konuda bkz. *Poroy / Tekinalp / Çamoğlu*: Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2009, s. 919 N. 1664d; *Yanlı, V.*: Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan, C. I, İstanbul 2003, s. 678.

⁵⁰ eTK m. 620 /1’de açıkça “bir payın devri, şirket hakkında ancak şirkete *bildirilmek* ve pay defterine kaydedilmek şartıyla hüküm ifade eder.” düzenlemesi yer almaktadır.

kurulunun devre onay vermesi gerekmektedir. Bu onaya kadar devri işlemi askıda kalacaktır⁵¹.

Şirkete yapılacak “başvurudan” itibaren üç ay içinde genel kurul devri red-detmezse, şirketin devri zimnen kabul ettiği sonucuna varılmaktadır (TTK m. 595 / 7). Söz konusu bentte bildirim yerine başvuru terimi kullanılmakla birlikte, amacın payın devrine ilişkin şirketi bilgilendirmenin olduğu açıktır.

Diğer taraftan ortaklar genel kurulunun toplanabilmesi için de, pay devrinin şirkete bildirilmiş olması şarttır. Genel kurulun devre onay vermesi halinde, devir işlemi geçerli hale gelecek; vermemesi halinde ise devreden ortağın diğer koşullarla birlikte değerlendirildiğinde şirketten çıkma hakkı doğacaktır (TTK m. 595 / 5).

Dolayısıyla, ana sözleşme ile genel kurul onayının kaldırılmadığı durumda, devrin şirkete bildiriminin zorunlu olduğu sonucuna varmak gerekir.

Dolayısıyla devrin bildirilmesinde devralan ortağın ortaklıktan doğan haklarını kullanabilmesi için gerekli olan genel kurul onayına muhtaç olması sebebiyle devralanın; şirketten çıkma hakkının doğabilmesi için devreden menfaati bulunmaktadır⁵².

Bildirimin kim tarafından yapılması gerektiğine yönelik bir düzenleme hü-kümde bulunmamaktadır⁵³. Yukarıda ifade edildiği gibi, şirkete payın devrinin bildirilmesinde hem devreden hem de devralan menfaati bulunmaktadır. Bu nedenle bildirim devreden veya devralan ayrı ayrı yapabileceği gibi, birlikte yapılması da mümkündür. Ancak üçüncü kişinin devri şirket bildirmesi veya herhangi bir şekilde şirketin devri öğrenmiş olması yeterli görülmemektedir⁵⁴.

İsviçre ve Türk hukuku bakımından bildirim, irade beyanı niteliğindedir. Bu nedenle sakatlıklar ileri sürülebilir⁵⁵. Ancak bildirim kurucu nitelikte değildir. Bu nedenle bildirimle, pay devrinin gerçekleştiği ileri sürülemez.

⁵¹ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s. 916 N. 1663.

⁵² Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s. 916 N. 1662.

⁵³ eTK’nda da, bildirimin kim tarafından yapılması gerektiğine dair bir düzenleme bulunmamaktaydı. Bu nedenle doktrinde tartışma söz konusuydu. Bir kısım yazar bildirimin devreden veya devralanın ayrı ayrı ya da birlikte yapabileceklerini belirtmektedir. bkz. Arslanlı / Domaniç, s. 239; Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s. 916, N. 1662; Çağa, s. 596; Doğanay, s. 91. Doktrinde ÖZ tarafından savunulan görüşe göre ise, bildirim ortada alacaklının katılmasına gerek olmadan ifa edilebilen bir borç söz konusu olduğu için devreden ortak tarafından yapılmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Öz, T. : Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri, İÜHF, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer’e Armağan, C. 52, S. 1-4, 1986 – 1987, s. 371 vd.

⁵⁴ Çağa, s. 597.

⁵⁵ von Steiger, Art. 791, Rn. 14. Çağa, s. 597.

Bildirimin şekline yönelik bir düzenleme kanunda yer almamaktadır. Bildirim yazılı veya sözlü olabileceği gibi, devir sözleşmesinin şirkete ibrazı şeklinde de olabilir⁵⁶.

Devir bildirimi limited şirket tüzel kişiliğine yöneltilmelidir⁵⁷. Bildirimin şirket yöneticilerinden birine yapılması yeterlidir. Yönetici, genel kurul toplantısında ortakların onayının alınmasına dayanak sağlamak amacıyla bildirimin yazılı yapılmasını, devrin ispatı bakımından devir sözleşmesinin ibrazını talep etme hakkı vardır⁵⁸.

Devralan ortağın, yazılı devir sözleşmesini şirketin ticaret siciline yer alan adresine posta ile iletmesi durumunda bildirimin gerçekleşip gerçekleşmediği tartışılabilir. Yukarıda da ifade edildiği gibi, bildirimin şekline veya kim tarafından yapılması gerektiğine yönelik düzenleme kanunda yer almamaktadır. Bu bağlamda devralanın, yazılı devir sözleşmesini posta ile şirkete iletmesi ve şirket tüzel kişiliğinin bildirimi bu şekilde öğrenmesi durumunda, bildirimin gerçekleştiği kabul edilmelidir. Ancak şirketin ticaret siciline yer alan adrese posta ile gönderilen devir sözleşmesinin, şirket tüzel kişiliğine intikal etmemesi durumunda, bir başka deyişle bila tebliğ durumunda, tüzel kişiliğe yöneltilmiş bir irade beyanının mevcut olmaması sebebiyle, hukuken geçerli bir bildirimin gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir.

Kanaatimizce şirket sözleşmesinde, sermaye payının devrinde genel kurul onayının aranmayacağına ilişkin açık bir hükmün bulunması halinde, nama yazılı senede bağlı sermaye payının devri yazılı devir sözleşmesi ve imzaların noter tarafından onaylanması ile gerçekleşeceğinden, devrin şirkete ayrıca bildirilmesi de zorunlu değildir. Ancak bu durumda, şirket pay sahipliğinin ispatı bakımında senedin ibrazını talep etmek zorundadır.

4) Şirket Sözleşmesinde Aksi Öngörülmemişse Genel Kurul Onayı

Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemiş ise, nama yazılı senede bağlanmış esas sermaye payının devri için, genel kurulun onayı şarttır (TTK m. 595 / 2; OR Art. 786 / 1)⁵⁹. Bu durumda nama yazılı senede bağlanmış sermaye payının devri bakımından yazılı devir sözleşmesi ve imzaların noter tarafından onaylanması yeterli değildir. Şir-

⁵⁶ Çağa, s. 596; Yıldız, s. 163. Bildirimin yazılı olmasının veya sözlü olarak yapılan beyanın şirket yöneticileri tarafından zapta geçirilmesinin yerinde ve tedbirli bir hareket olacağı yönünde bkz Doğanay, s. 91.

⁵⁷ Çağa, s. 596.

⁵⁸ Çağa, s. 597.

⁵⁹ Hüküm emredici nitelikte değildir. Dolayısıyla şirket sözleşmesinde devrin genel kurul onayına tabi olmayacağına ilişkin bir hükmü yer verilmemiş ise, genel kurulun onayı şarttır. Böylelikle “kanuni bağlam” öngörülmesi olmaktadır. Pulaşlı, (Şerh), s. 2037; Yıldız, s. 164.

ket genel kurulunun devre onay vermesi de gerekmektedir. Bu bölümde, genel kurul toplantısı için gerekli nisap, genel kurulun devre onay vermesi, devri reddetmesi veya devri zimni olarak kabul etmesi halleri incelenecektir.

A) Karar Nisabı

Pay devrinin onaylanması için gerekli toplantı ve karar nisabına yönelik açık bir düzenleme TTK'da yer almamaktadır⁶⁰. Esas sermaye payının devri, “önemli kararlar” arasında yer almamaktadır (TTK m. 621)⁶¹.

Bu durumda, devrin onaylanması için gerekli olan nisap olağan karar nisabıdır (TTK m. 620)⁶². Dolayısıyla toplantı nisabı aranmaksızın, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğunun olumlu oyu ile devir onaylanabilir. Böylelikle devrin onaylanması kolaylaştırılmış, çok küçük bir çoğunluğun mevcudiyeti ile karar alınabilmesi sağlanmıştır⁶³. Kaynak İsvBK'nda ise, payın devrine ilişkin kararlar, temsil edilen oyların üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin salt çoğunluğu ile alınmaktadır (İsvBK m. 808/1 b.4). Dolayısıyla ağırlaştırılmış bir nisap öngörülmektedir⁶⁴.

⁶⁰ eTK m. 520 / 2'de “devir hususunun pay defterine kaydedilmesi için ortaklardan en az dörtte üçünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayenin en az dörtte üçüne sahip olması şarttır.” denilerek onay için gerekli karar nisabı açıkça düzenlenmişti.

⁶¹ TTK m. 621 “Önemli Kararlar” : (1) Aşağıdaki genel kurul kararları, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilir:

- a) Şirket işletme konusunun değiştirilmesi.
- b) Oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi.
- c) Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması.
- d) Esas sermayenin artırılması.
- e) Rüçhan hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılması.
- f) Şirket merkezinin değiştirilmesi.
- g) Müdürlerin ve ortakların, bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmalarına genel kurul tarafından onay verilmesi.
- h) Bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten dolayı şirketten çıkarılması.
- ı) Şirketin feshi.

(2) Kanunda belli kararların alınabilmesi için ağırlaştırılmış nisap aranıyorsa, bu nisabı daha da ağırlaştıracak şirket sözleşmesi hükümleri, ancak şirket sözleşmesinde öngörülebilecek çoğunlukla kabul edilebilir.

⁶² Yıldız, s. 165.

⁶³ Demirkapı, s. 325.

⁶⁴ Hem kaynak İsvBK'ndaki düzenleme hem de ortaklık kişi çevresinin değişimine yol açan payın devrinin önemi dolayısıyla Türk Hukukunda kabul edilen olağan karar nisabının benimsenmiş olması eleştirilmektedir. bkz. Demirkapı, s. 326 vd.

Diğer taraftan limited şirketin iki ortağının bulunması halinde onama kararının oybirliği ile alınması gerektiği ifade edilmektedir⁶⁵. İki ortaklı ve esas sermayenin yarı yarıya paylaşıldığı bir limited şirkette, ortaklardan birinin sermayesinin tamamını devretmek istemesi halinde, devreden kural olarak devrin onaylandığı genel kurul toplantısına kadar ortak sıfatını koruyacağından, devreden ortağın da genel kurul toplantısına katılması mümkündür⁶⁶. Ancak sermayenin yarısını temsil eden devreden ortağın genel kurul toplantısına katılamaması halinde, sermayenin diğer yarısını temsil eden ortağın bulunduğu genel kurul toplantısında devre onay vermesi halinde kanaatimizce devrin gerçekleştiğini kabul etmek gerekmektedir. Devralan ortağın da, ortak olması halinde, genel kurul toplantısına devralan ortak da katılabilir⁶⁷. Ancak ortaklığın kendi payını devralması halinde, devreden ortak oy kullanamayacaktır (TTK m. 619)⁶⁸.

Genel kurulun devre onay vermesi, ortaklık payının devri bakımından yeterlidir. Bunun dışında devrin, pay defterine kaydedilmesi gerekli değildir⁶⁹.

B) Genel Kurulun Red veya Onay Kararı

Genel kurul nama yazılı senede bağlanmış sermaye payının devrine onay verebileceği gibi ret de edebilir. Şirket sözleşmesinde başka türlü düzenlenmemişse, genel kurul herhangi bir sebep göstermeksizin onayı reddedebilir (TTK m. 595 / 3; OR Art. 786/1). Toplantıda çekimser oy verenlerin, red oyu verdikleri kabul edilmelidir⁷⁰.

Ret kararı, bir ortaklar kurulu kararı olduğundan, kararın iptali talep edilebilir. Ancak, şirket sözleşmesinde başka türlü bir düzenleme olmadığı durumlarda, genel kurulun hiçbir sebep göstermeksizin devri reddedebileceği düzenlendiğinden, bu halde açılacak iptal davasında ret kararının iptali sebepleri kısıtlı olacaktır.

⁶⁵ Yıldız, s. 165.

⁶⁶ Pulaşlı, (Şerh), s. 2039; Doğanay, s. 92.

⁶⁷ Pulaşlı, (Şerh), s. 2039.

⁶⁸ Demirkapı, s. 325.

⁶⁹ Tekinalp, (Yeni Hukuk) s. 485; Tekinalp, (Esaslar) s. 370, N. 21-12. Yargıtay kararlarına bakıldığında, eTK m. 520 / 1'de yer alan, pay devrinin ortaklığa kaşı "ancak pay defterine kayıtlı hüküm ifade edeceği" ifadesinden yola çıkarak, pay defterine kaydın kurucu etkiye sahip olduğu sonucuna varılmaktadır. Pay defterine kaydın gerçekleşip gerçekleşmediğinin özellikle incelenmesi gerektiği yönünde bkz. Yarg. 11. HD, 12.06.2015, E. 2014/19205, K. 2014/8209; genel kurul kararı ve pay defterine kayıt şartlarının özellikle aranması gerektiği yönünde bkz. Yarg. 11. HD, 24.11.2014, E. 2014/11658, K. 2014/18164; pay defterine kaydın yeterli olduğu, defter tasdikinin şart olmadığı yönünde bkz. Yarg. 11. HD, 21.06.2011, E. 2009/8549, K. 2011/7510 sayılı kararları (www.kazancı.com.tr. Erişim Tarihi: 18.02.2016). Ancak eTK uygulamasında dahi pay defterine kaydın açıklayıcı nitelikte olduğu savunulmaktaydı. bkz. Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s. 916 N. 1663a; s. 917 N. 1664a.

⁷⁰ Demirkapı, s. 337.

İptal davasında mahkemenin iptal kararı vermesi halinde, genel kurul kararı tüm sonuçları ile ortadan kalkmış olacağından, genel kurulun iptal tarihinden itibaren üç ay içinde tekrar toplanması gerekecektir. Mahkemenin vermiş olduğu iptal kararı, sadece genel kurul kararını ortadan kaldıracığından, şirketin devre onay vermiş olduğu kabul edilmemelidir⁷¹.

Genel kurul onay vermeyi reddetmişse, devreden ortağın şirketten haklı sebeple çıkma hakkı saklı tutulmaktadır⁷². Yine bunun gibi şirket sözleşmesinde devrin yasaklandığı hallerde de, devreden ortağın şirketten haklı sebeple çıkma hakkı bulunmaktadır (TTK m. 595 / 5; OR Art. 786/3).

Yine bunun gibi, şirket sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri öngörüldüğü takdirde⁷³, devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse, genel kurul şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile, onayı reddedebilir (TTK m. 595 / 6; OR Art. 786 / 2-5)⁷⁴.

C) Zimnı Kabul Karanesi

Türk Ticaret Kanunumuzun getirdiği önemli yeniliklerden olan, zimnı kabul karanesine göre, şirketin devrin bildirilmesinden itibaren üç ay içinde ret kararı vermediği sürece, devri onaylamış sayılacağı kabul edilmektedir (TTK m. 595 / 7; OR Art 787/2).

Dolayısıyla şirket genel kurulunun üç ay içinde toplanıp, payın devrine ilişkin açık bir kabul veya ret kararı vermesi gerekir. Toplantının üç ay içinde yapılamaması halinde, şirketin devre zımnen onay verdiği kabul edilmelidir.

⁷¹ Aynı yönde *Demirkapı*, s. 337.

⁷² Ancak genel kurulun devre onay vermemesi, tek başına ortağın şirketten çıkması için "haklı sebep" oluşturmamalıdır. Red kararı başka sebeplerle birlikte (örneğin red kararının keyfi kullanılması, uzun süredir varolan ve ortaklar arasındaki güven ilişkisini zedeleyen olaylar gibi) değerlendirildiğinde, "haklı sebep" oluşturuyorsa, ortağa çıkma hakkı tanınmalıdır. *Tekinalp*, (Yeni Hukuk) s. 482; *Tekinalp*, (Esaslar) s. 372 N. 21-13.

⁷³ Bu kural şirket ana sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülüğünün öngörüldüğü hallerde geçerlidir. Payın devrine yönelik zorunlu olmayan yasal sınırlamalar kapsam dışındadır. *Gnos / Vischer / Caleff*, s. 29.

⁷⁴ Hükmün dayanağını esasen OR Art. 786/2 oluşturmaktadır. Bu paragrafta, ilk paragrafta yer alan "devir sözleşmesinin genel kurul onayına tabi olması kuralından" hangi hallerde sapılabileceğini düzenlemektedir. Buna göre, 1.) şirket ana sözleşmesinde, şirketin devir onayından feragat ettiğine; 2.) Devir onayına reddin hukuki gerekçelerine; 3.) Şirketin satıcının sermaye payını gerçek değeri üzerinden almayı teklif etmesi halinde, onay vermekten kaçınabileceğine; 4.) Tüm devirlerin yasaklanabileceğine; 5.) Şirket sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri öngörüldüğü takdirde, devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse, onayı reddedebileceğine yer verilebilir. Görüldüğü üzere, mehzada ana sözleşmede yer alabilecek değişik alternatiflere yer verilmektedir. Kanun koyucu bu alternatiflerden sadece birine TTK m. 595/6'da yer vermektedir. Yine OR Art 786/2-5'de "şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile" ibaresi yer almamaktadır.

Üç aylık süre, devrin şirkete “*bildirilmesinden*” itibaren başlayacaktır. Payın miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra yoluyla geçişi hallerinde, şirketin iktisabı “*öğrendiği*” tarihten itibaren üç ay içinde esas sermaye payının geçtiği kişiyi onaylamayı reddedebileceği öngörülmektedir (TTK m. 596 / 2). Bu bakımdan her iki hükmün uyumlu hale getirilmesi gerektiği önerilmektedir⁷⁵. Kanaatimizce, her iki hüküm korumak istenen amaç bakımından farklıdır. Payın iradi devrinde, her ne kadar kanun maddesinde açıkça ifade edilmese bile, payın devrinin şirkete bildirilmesi zorunlu kabul edilmelidir. Şirket kural olarak bu bildirim ile devre vakıf olacaktır. Bunda hem devralanın hem de devreden menfaati bulunmaktadır. Diğer taraftan özellikle miras gibi iradi devir dışındaki hallerde, miras bırakan (devreden) hayatta olmadığı gibi, miras payını iktisap edenin de mirastan haberdar olmayabilir. Bu gibi hallerde bildirimin yapılmasının son derece güç olması nedeniyle, sürenin başlangıcı bakımından şirketin durumu herhangi bir şekilde öğrenmiş olması dikkate alınmaktadır. Kaynak İsvBK'daki düzenlemede bildirimi esas almaktadır⁷⁶. Bu bağlamda kanaatimizce her iki hükmün birbiri ile uyumlu hale getirilmesi aranmamalıdır.

Diğer taraftan kaynak İsvBK'da devir işlemini onaylamak için gerekli araştırmalar sebebiyle, süre altı ay olarak belirlenmiştir (İsvBK m. 787/2). Bizim de katıldığımız görüşe göre, genel kurulun kararına dayanak oluşturacak araştırmanın sağlıklı olması bakımından üç aylık süre yetersizdir⁷⁷.

5) Ticaret Siciline Tescil

Esas sermaye paylarının geçişlerinin tescil edilmesi için, şirket müdürleri⁷⁸ tarafından ticaret siciline başvurulur (TTK m. 598 /1; OR Art. 791⁷⁹). Esas sermaye paylarının geçişinden kast edilen, iradi devir (TTK m. 595) ve diğer intikal (TTK m.

⁷⁵ Demirkapı, s. 338.

⁷⁶ Gnos / Vischer / Caleff, s. 29.

⁷⁷ Demirkapı, s. 338.

⁷⁸ Alman Hukukunda şirket müdürlerinin, ticaret siciline tescil için bildirimi yapmakla borçlu oldukları vurgulanmaktadır. Meister / Heidenhain / Rosengarten, s. 33 Rn. 14.

⁷⁹ Mehaç Art. 791/1'de ortakların adlarının, ikametgâhlarının, vatandaşı olduğu memleketlerin, sermaye payının sayısı ve itibari değerinin ticaret siciline tescil edilmesinin mecburi olduğu düzenlenmektedir. Art. 791/2'ye göre şirket tescilin yapılması için ihtar gönderebilir. Hükmün eski halinde, şirketin her sene ortakların listesini ve özellikle tüm devirleri ticaret siciline bildirme zorunluluğu getirmektedir. Yeni düzenlemede bu tür bir liste verilme zorunluluğu kaldırılmıştır. Ancak ortak değişikliğini tescil zorunluluğu devam etmektedir. Bu düzenleme üçüncü kişiler hem de ortaklık bakımından fayda sağlamaktadır. Ortakların üçüncü kişiler nezdinde sadakat borcunu, rekabet etme yasağını, ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini içeren borçları bulunmaktadır. Diğer taraftan, bu borçların süjesi olan ortağın saptanmasında ortaklığın kendisinin de menfaati bulunmaktadır. Ortaklıkla sözleşme yapmak isteyen şahıslar veya kredi verenlerde ticaret sicilinde yer alan bilgilerden faydalanabilir. bkz. Gnos / Vischer / Caleff, s. 34 ve 35.

596) halleridir. Şirket müdürleri dışında, şirketin yetkilendiği bir kişinin de bu görevi yerine getirmesi mümkündür⁸⁰. Dolayısıyla kanun devrin ticaret siciline tescilini, devreden ve üçüncü kişinin korunması yönünden gerekli görmüştür⁸¹. Ticaret sicil müdürü, devir şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini re'sen araştırmalıdır⁸².

Şirket müdürlerinin otuz gün içinde⁸³ bu görev yerine getirmemeleri halinde, sermaye payını devreden ortak bu paylarla ilgili adının silinmesi için ticaret siciline başvurabilir. Ancak bu halde, devreden ortağın bildirimini yeterli görmemektedir. Madde düzenlemesine göre, sicil müdürü sermaye payını devralan ortağın adının bildirilmesi için şirkete uygun bir süre verir (TTK m. 598 / 2). Bu süre içinde, şirketin devralan ortağın adını bildirmemesi halinde, sicil müdürünün nasıl davranması gerektiğine yönelik bir düzenleme ise bulunmamaktadır. Diğer taraftan, başvuru hakkı sadece devredene ait olup, devralana bu konuda talepte bulunma hakkı tanınmamaktadır⁸⁴. Devralanın da, sicildeki kaydın adına tekrar düzenlenmesinde en az devreden ortak kadar menfaatinin bulunduğu düşünüldüğünde, devralan ortağa başvuru hakkı tanınmamasının önemli bir eksiklik olduğu görüşündeyiz⁸⁵. Kanaatimizce bu bağlamda, sermaye payını devralan kişi, sermaye payını devraldığının tespitini ve ortaklığının pay defterine hükmen kaydına karar verilmesini mahkemeden talep edebilmelidir⁸⁶.

Diğer taraftan otuz günlük süre içinde müdürlerin başvuru yapmaması ve bu sürenin sonunda da, devreden ortağın adının sicilden silinmesi için başvuru yapmaması halinde, sorunun nasıl çözümlenmesi gerektiği tartışılabilir.

Bu konuda sicil kaydına güvenen iyiniyetli kişinin, iyiniyeti korunmaktadır (TTK 598 / 3). Dolayısıyla bu durumda sicildeki kayda güvenerek sermaye payı iktisap eden iyiniyetli kişinin, kazanımının korunacağı öngörülmektedir. Gerekçede hükmün terkin ve tescil yapılınca kadar, sicil kaydına güvenen üçüncü kişiyi ko-

⁸⁰ Limited şirket müdürlerinin devredilemez yetkileri arasında, payın devri veya intikali halinde ticaret siciline başvuru yapma yetkisi devredilemez bir yetki olarak sayılmamaktadır. Bu nedenle şirketin müdürler dışında bir başka kişiyi yetkilendirmesi mümkündür. bkz. *Demirkapı*, s. 404.

⁸¹ bkz. Gerekçe, m. 598, s.221.

⁸² *Tekinalp*, (Yeni Hukuk) s. 483.

⁸³ Alman Hukukunda, şirket müdürleri devralan veya devreden tarafından bildirim yapılmasından itibaren hiçbir gecikme olmaksızın tescil için başvuruda bulunmalıdır. *Meister / Heidenhain / Rosengarten*, s. 33 Rn. 14.

⁸⁴ İsvBK'da ise yeni pay sahibinin adını, adresini, hangi memleketin vatandaşı olduğunu, pay defterinde yer alan pay sayısını ve payların itibari değerini ticaret siciline tescil ettirmek zorundadır (OR Art. 790). *Siffert / Pascal Fischer / Petrin*, Art. 785 Rn. 8.

⁸⁵ Aynı görüş için bkz. *Demirkapı*, s. 405.

⁸⁶ Limited şirkette pay devrine ilişkin şartların oluşup oluşmadığına yönelik uyuşmazlıklarda ticaret mahkemelerinin görevli olduğu yönünde bkz. YargHGK, 15.05.2015, E. 2014/11-1491, K. 2015/13-53 (www.kazancı.com.tr. Erişim Tarihi: 18.02.2016).

rumak amacıyla düzenlendiği ifade edilmektedir⁸⁷. Ancak sermaye payının devri, yukarıda da izah edildiği üzere kural olarak şirket genel kurul kararının onay vermesi ile gerçekleşmektedir. Türk hukukunda ticaret siciline tescil, kural olarak açıklayıcı niteliktedir⁸⁸. Nitekim, hükümde tescilin kurucu olduğu yönünde bir ifade yer almamaktadır⁸⁹. Dolayısıyla hükümde kurucu nitelikte olmayan tescile, iyiniyetin korunması bakımından bir fonksiyon yüklenmektedir. Bu ise, doktrinde de çoğunluğun kanaatine göre mümkün değildir⁹⁰.

IV) SONUÇ

Limited şirketlerin, anonim şirketlere göre daha az sermaye ile ve prosedür olarak daha kolay kurulabilmeleri ticari hayatta en sık rastlanılan şirket türü olmaları sonucunu doğurmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak uygulamada sermaye payının devri ve devrin yol açtığı hukuki sorunlara sıklıkla rastlanmaktadır.

6102 sayılı TTK şahıs özelliklerinin daha ağır bastığı bu şirket türünün, sermaye şirketi niteliğini güçlendirmektedir. Bu husus özellikle, nama yazılı pay senedine yönelik düzenlemelerde kendini göstermektedir.

Nama yazılı senede bağlanmış esas sermaye payının devri, şirket ana sözleşmesi ile genel kurul onayının kaldırıldığı durumda kolaylaşmaktadır. Yazılı devir sözleşmesi ve imzaların noter tarafından tasdiki ile devir gerçekleşmektedir. İmzaların noter tarafından tasdikinin geçerlilik şartı olup olmadığı doktrinde tartışılmaktadır. Gerekçe de belirtildiği üzere, noter onayının sadece ispat kolaylığı sağlamak bakımından getirildiği ve İsvBK'da 2001 yılında gerçekleştirilen revizyonla noter onayının kaldırılmasından yola çıkarak, noter onayına yönelik şartın ispat şartı olduğu savunulabilir.

Nitekim noter onayının geçerlilik şartı olarak kabul edilmesi halinde dahi, kanun tarafından öngörülen şekle uyulmadan akdedilen sözleşmeden doğan borçlar ifa edildikten sonra, geçersizlik iddiasında bulunulması veya devreden tarafın şekle uyulmamasını sağladıktan sonra geçersizliği ileri sürmesi hakkın kötüye kullanılması sonucunu doğuracaktır. Dolayısıyla kanaatimizce, ana sözleşme ile genel kurul onayının kaldırıldığı ihtimalde, sadece yazılı devir sözleşmesi ile nama yazılı sermaye payını

⁸⁷ bkz Gerekçe, m. 598, s.221.

⁸⁸ Alman Hukukunda ticaret siciline tescil kurucu etkiye sahiptir (GmbHG Art. 16 Abs. 1). Dolayısıyla yeni pay sahibi haklarını ancak ortaklar listesinin ticaret siciline tescil edilmesi halinde kullanabilir. bkz. *Meister / Heidenhain / Rosengarten*, s. 33 Rn. 14; Devir sözleşmesini onaylayan noter, revize edilmiş pay sahipleri listesinin sunulması yoluyla, pay devrini, gecikmeksizin ticaret siciline tescil ettirmekle yükümlüdür. Devir, tescilden sonra hukuken hüküm doğuracaktır. *Müller*, s. 116 ve 117.

⁸⁹ eTK uygulamasında dahi ticaret siciline tescilin kurucu etkiye sahip olmadığı yönünde bkz. Yarg. HGK, 30.01.2013, E. 2012/21-734, K. 2013/152 (www.kazanci.com.tr. Erişim Tarihi: 18.02.2016).

⁹⁰ bkz. *Demirkapı*, s. 408; *Yıldız*, s. 463; *Tekinalp*, s. 484.

devreden ortak, sonradan şekle aykırılık sebebiyle devir sözleşmesinin geçersizliğini ileri sürememelidir.

Bu ihtimalde nama yazılı senede bağlanmış sermaye payı, nama yazılı kıymetli evrakın devir usulüne uygun olarak sadece yazılı devir beyanı ve teslimle tedavül etmektedir. Bu durumda ortak sıfatı, nama yazılı senetlere mahsus çift taraflı ibraz kaydı nedeniyle ancak senedin ibrazıyla gerçekleşecektir. Yine bunun gibi, şirkette ortak sıfatının tespiti bakımından senedin ibrazını talep etmek zorundadır. Nama yazılı senede bağlanmış esas sermaye payının devri alacağın temlikî hükümlerine tabi olduğundan, temel ilişkiden soyutluğu da söz konusu olmayacaktır.

Ana sözleşme ile genel kurul onayının kaldırılmadığı durumda ise, nama yazılı senede bağlanmış esas sermaye payının devri için yazılı devir sözleşmesi ve imzaların noter tarafından onayı yeterli değildir. Genel kurulun da devre onay vermesi gerekir.

Yine 6102 sayılı TTK'nun getirdiği önemli yeniliklerden olan, aksi ispatlanamayan zımnî kabul karinesine göre, devrin şirkete bildirilmesinden itibaren üç ay içinde ret kararı vermediği sürece, şirketin devri onaylamış sayılacağı kabul edilmektedir.

Üç aylık süre, devrin şirkete “*bildirilmesinden*” itibaren başlayacaktır. Nitekim mehz İsvBK'daki düzenlemede de bildirim esas almaktadır. Diğer taraftan kaynak İsvBK'da devir işlemini onaylamak için gerekli araştırmalar sebebiyle, süre altı ay olarak belirlenmiştir. Bizim de katıldığımız görüşe göre, genel kurulun kararına dayanak oluşturacak araştırmanın sağlıklı olması bakımından üç aylık süre yetersizdir.

Payın devri bakımından ticaret siciline tescil kurucu nitelikte değildir. Böyle olmakla birlikte kanun tescile, iyiniyetin korunması bakımından önemli bir rol yüklemektedir. Esas sermaye paylarının geçişlerinin tescil edilmesi için, şirket müdürleri tarafından ticaret siciline başvurulacaktır. Şirket müdürlerinin otuz gün içinde bu görev yerine getirmemeleri halinde, sermaye payını devreden ortak bu paylarla ilgili adının silinmesi için ticaret siciline başvurabilir. Ancak bu halde, devreden ortağın bildirimini yeterli görmemektedir. Madde düzenlemesine göre, sicil müdürü sermaye payını devralan ortağın adının bildirilmesi için şirkete uygun bir süre verir. Bu süre içinde, şirketin devralan ortağın adını bildirmemesi halinde, sicil müdürünün nasıl davranması gerektiğine yönelik bir düzenleme ise bulunmamaktadır. Diğer taraftan, başvuru hakkı sadece devredene ait olup, devralana bu konuda talepte bulunma hakkı tanınmamaktadır. Devralanın da, sicildeki kaydın adına tekrar düzenlenmesinde en az devreden ortak kadar menfaatinin bulunduğu düşünüldüğünde, devralan ortağa başvuru hakkı tanınmamasının önemli bir eksiklik olduğu görüşündeyiz. Kanaatimizce bu durumda, sermaye payını devralan kişi, sermaye payını devraldığının tespitini

ve ortaklığının pay defterine hükmen kaydına karar verilmesini mahkemeden talep edebilmelidir.

Diğer taraftan otuz günlük süre içinde müdürlerin başvuru yapmaması ve bu sürenin sonunda da, devreden ortağın adının sicilden silinmesi için başvuru yapmaması halinde, sorunun nasıl çözümlenmesi gerektiği tartışılabilir.

Bu konuda sicil kaydına güvenen iyiniyetli kişinin, iyiniyeti korunmaktadır. Dolayısıyla bu durumda sicildeki kayda güvenerek sermaye payı iktisap eden iyiniyetli kişinin, kazanımının korunacağı öngörülmektedir. Gerekçede hükmün terkin ve tescil yapılınca kadar, sicil kaydına güvenen üçüncü kişiyi korumak amacıyla düzenlendiği ifade edilmektedir. Ancak sermaye payının devri, yukarıda da izah edildiği üzere kural olarak şirket genel kurul kararının onay vermesi ile gerçekleşmektedir. Türk hukukunda ticaret siciline tescil, kural olarak açıklayıcı niteliktedir. Nitekim, hükümde tescilin kurucu olduğu yönünde bir ifade yer almamaktadır. Dolayısıyla hükümde kurucu nitelikte olmayan tescile, iyiniyetin korunması bakımından bir fonksiyon yüklenmektedir. Bu ise, doktrinde de çoğunluğun kanaatine göre mümkün değildir.

KISALTMALAR

Abs.	: Absatz
Art.	: Artikel
bkz.	: bakınız
BATIDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
C.	: Cilt
dn.	: dipnot
eTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
E.	: Esas
GmbHG	: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung
HGB	: Handelsgezetzbuch
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
İsvBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
Karş.	: karşılaştırınız
Ltd.	: Limited
m.	: madde
MoMiG	: Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen
N.	: Numara
OR	: Obligationenrecht
Örn.	: Örneğin
Rn.	: Randnummer
S.	: Sayı
s.	: sayfa
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
Yarg.	: Yargıtay
YargHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

KAYNAKÇA

- Arslanlı Halil**, Limited Şirketler Hukukuna Genel Bakış, Batider, Haziran 1962, C. I, s. 433 - 464.
- Baumbach Adolf / Hueck Alfred**, GmbHG, 20. Auflage, 2013.
- Bilgili Fatih / Demirkapı Ertan**, Şirketler Hukuku, Bursa 2013.
- Demirkapı Ertan**, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir 2008.
- Doğanay İsmail**, Limited Şirkette Ortaklık Payının Bir Başkasına Devredilmesinin Koşulları Nedir?, Batider, Aralık 1975, C. VIII, S. 2, s.83 – 94.
- Durgut Ramazan**, Limited Şirkette Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması, TBB Dergisi 2013 (108).
- Gnos Urs / Vischer Markus / Caleff Daniela**, Swiss Law on Limited Liability Companies, Schulthess 2010.
- Kendigelen Abuzer**, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011.
- Meister Burkhardt / Heidenhain Martin / Rosengarten Joachim**, The German Limited Liability Company, München 2010.
- Müller J. Klaus**, A Guide to the German Limited Liability Company, München 2009.
- Oğuzman Kemal / Barlas Nami**, Medeni Hukuk, İstanbul 2003.
- Poroy Reha / Tekinalp Ünal**, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, İstanbul 2010.
- Poroy Reha / Tekinalp Ünal**, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, İstanbul 2013.
- Poroy Reha / Tekinalp Ünal / Çamoğlu Ersin**, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2009.
- Pulaşlı Hasan**, 6102 Sayılı Türk ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi (Şerh), Ankara 2011, C.II.
- Pulaşlı Hasan**, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları (Kıymetli Evrak), Ankara 2012.
- Pulaşlı Hasan**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar (Genel Esaslar), Ankara 2013.
- von Steiger Werner**, Die Gesellschaft mit beschränkter Haftung, Zürcher Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Bd., V: Obligationenrecht, Teil 6, Zürich 1965.
- Öz Turgut**, Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri, İÜHFM, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer'e Armağan, C. 52, S. 1-4, 1986 – 1987, s. 345 – 386.
- Özcan Fırat**, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 2013.
- Siffert Rino / Pascal Fischer Marc / Petrin Martin**, GmbH-Recht Revidiertes Recht der Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Art. 772-827 OR), Verlag, Bern 2008.
- Tekinalp Ünal**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları (Esaslar), İstanbul 2011.
- Tekinap Ünal**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku (Yeni Hukuk), İstanbul 2013.
- Tekinalp Ünal / Çamoğlu Ersin**, Açıklamalı, Notlu ve Karşılaştırmalı 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve Ticari Mevzuat, Güncelleştirilmiş 13. Bası, İstanbul 2011.
- Ülgen Hüseyin / Helvacı Mehmet / Kendigelen Abuzer / Kaya Arslan**, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 2015.
- Yanlı Veliye**, Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan, C. I, İstanbul 2003, s. 673-693.
- Yıldız Şükrü**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, İstanbul 2007.